

Sammanfattning av Spår 1: Hur tar man sig an ett landskap

Moderator: Pernilla Nordström och Monica Juneheim

Referator: Tina Mathiesen

Del 1 och 2 – Landskapskaraktärsanalys för Dalarna – ett regionalt arbete om storskalig landskapsförändring

Länsstyrelsen i Dalarna berättar om sitt arbete med att ta fram en länsövergripande landskapskaraktärsanalys som ska fungera som planeringsunderlag inför för storskaliga etableringar i landskapet såsom vindkraftsanläggningar. Vi får både höra om process och om hur själva analysen togs fram.

Medverkande:

Håkan Persson, planarkitekt och Benedict Alexander, arkeolog och kulturmiljöspecialist, båda på Länsstyrelsen i Dalarnas län. Emily Wade, landskapsarkitekt LAR/MSA, konsult på Landskapslaget och adjungerad professor inom landskapsanpassad transportinfrastruktur på Sveriges lantbruksuniversitet i Alnarp. Karin Beckman Thoor, arkeolog och kulturmiljöutredare, Kraka kulturmiljö.

Under seminariet presenterades hur landskapskaraktärsanalys (LKA) används som verktyg för att förstå och hantera landskapsförändringar i Dalarna, särskilt i samband med vindkraftsutbyggnad. Arbetet har involverat flera aktörer, inklusive kommuner, regionen, vindbolag och myndigheter, med syfte att ta fram aktuella planeringsunderlag som stödjer kommunala beslut och främjar samexistens med totalförsvarets intressen.

LKA lyfts fram som ett viktigt dialogverktyg och grund för utbildningsinsatser, där kommunerna får vägledning om hur analysen kan användas i handläggning av ärenden kopplade till den gröna omställningen. I planeringsunderlagen ingår även en kulturmiljödel, där GIS-analyser används för att bedöma var vindkraft och kulturmiljö kan samexistera, samt riskmatriser för att värdera påverkan på kulturmiljön. Cirka en femtedel av Dalarnas län anses olämplig för vindkraft ur kulturmiljösynpunkt.

Arbetet har byggt på tvärvetenskaplig kompetens, där flera steg ingår: grov indelning av landskapet, fältbesök och dialog med kommunerna. Analysen visar olika landskapstyper och karaktärsdrag och fungerar som kommunikationsplattform mellan kommunen och experter. Placering av vindkraft utgår från topografi och rumsliga förutsättningar, och karaktärsområden tas fram i samarbete med kommunerna. Slutligen betonas vikten av ILKA-analys (integrerad landskapskaraktärsanalys) med fokus på landskapets historiska djup, bebyggelsestruktur och markanvändning, där ett dynamiskt samarbete mellan olika experter är centralt.

Slutsatser från den efterföljande frågestunden:

- Underlag blir snabbt inaktuella eftersom tekniken (t.ex. höjd på kraftverk) hela tiden utvecklas. Viktigt att fortsätta uppdatera
- En stor utmaning är att förmedla att landskapskaraktärsanalysen är översiktlig och visar behovet av fördjupningar och vilka aspekter som behöver synliggöras. Det finns en risk att underlagen uppfattas av kommunen och aktörer som avgjorda frågor, men det är underlag för vidare handläggning.
- Skillnaden på LKA och ILKA:
 - LKA – grundbegrepp för att beskriva landskapet.
 - ILKA- precisering, ska innehålla känslighet och potential och fungerar som en integrerad arbetsprocess.
- I den storskaliga landskapsomvandlingen som den gröna omställningen innebär är det av yttersta vikt att det finns uppdaterade och ändamålsenliga underlag för kulturmiljö.